

RECENZJA

osiągnięć naukowych dr Piotra Kaczmarka w związku z postępowaniem habilitacyjnym, wszczętym na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki teologiczne w dziedzinie nauk teologicznych

1. Podstawowe dane o Kandydacie do stopnia doktora habilitowanego

W latach 2007–2012 Kandydat odbył stacjonarne studia doktoranckie na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskał na podstawie rozprawy pt. „Awerroesa wiedza o Bogu a jej źródła”, obronionej 15 marca 2012 r. Uchwała Rady Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej o nadaniu stopnia naukowego nosi datę 29 marca 2012 r. Studia filozoficzne, mimo że dotyczyły myśli Awerroesa, a więc tematyki odległej od mistyki chrześcijańskiej, stanowiły solidne przygotowanie metodologiczne do późniejszych badań teologicznych. W latach 2016–2019 Kandydat odbył kolejne studia doktoranckie, tym razem niestacjonarne, na Wydziale Teologicznym UKSW, w Instytucie Maryjno-Kolbiańskim w Niepokalanowie. Tytuł licencjata rzymskiego z teologii uzyskał na podstawie egzaminu z dnia 12 czerwca 2019 r. Studia filozoficzne dobrze przygotowały Kandydata do dalszych badań, mimo iż przedmiot doktoratu nie wiązał się bezpośrednio z późniejszą tematyką mistyczną. Zdobyte wcześniej przygotowanie filozoficzne zaowocowało w jego późniejszych opracowaniach, w których potrafi łączyć precyzję myślenia filozoficznego z wrażliwością teologiczną. Za pomost między fazą badań filozoficznych i teologicznych można uznać monografię „Matka Boża a dialog z islamem”. Autor stawia w niej zasadnicze pytania o to, jak wyznawcy islamu postrzegają Matkę Jezusa oraz w jaki sposób maryjna perspektywa może stać się płaszczyzną spotkania i teologicznie uzasadnionego dialogu Kościoła z islamem. Podwójne studia doktoranckie: z filozofii (zakończone uzyskaniem stopnia doktora) i z teologii (niezakończone przewodem doktorskim), stanowiły solidne przygotowanie do samodzielnych badań naukowych, których owocem jest rozprawa habilitacyjna.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego: „Specyfika polskiej mistyki kobiecej XX wieku w perspektywie maryjnej i mariologicznej”

Mistyka w ścisłym znaczeniu jest stanem najwyższego zjednoczenia z Bogiem, jakiego człowiek doświadcza nie tyle poza sobą w nadzwyczajnych zjawiskach, ile w sobie. Jest to doznanie zjednoczenia z Bogiem przez Chrystusa w Duchu Świętym. Za wielkim, franciszkańskim teologiem św. Bonawenturą (1221–1274) można przyjąć, że mistyka jest „cognitio Dei quasi experimentalis”, czyli doświadczalnym poznaniem Boga. Ponieważ jednak Bóg „ukonkretnił się” w Chrystusie, w którym „mieszka cała Pełnia: Bóstwo na sposób ciała” (Kol 2,9), mistyka staje się doświadczalnym poznaniem Boga w Chrystusie i przez Chrystusa. To decyduje o specyfice mistyki chrześcijańskiej: przedmiotem doświadczenia mistycznego jest Chrystus, a nie Maryja. Mistyk doświadcza duchowych zaślubin z Chrystusem, a nie z Maryją. Maryja nie jest więc pierwszorzędym przedmiotem doświadczenia mistycznego, choć może jawić się na drodze do tego doświadczenia w wizjach i wewnętrznych słowach. Te zjawiska nie należą jednak do istoty mistyki, choć mogą być z nią powiązane. Te powiązane z mistyką wizje i wewnętrzne słowa Maryi chce przebadać ks. dr Piotr Kaczmarek, aby ukazać egzemplifikacje związków mistyki i mariologii. Eksploracja tego wąskiego i trudno dostępnego obszaru badań jest przedsięwzięciem ambitnym i nowatorskim, a zatem godnym rozprawy habilitacyjnej. Habilitant chce bowiem w oparciu o świadectwa 15 polskich mistyczek uzasadnić hipotezę badawczą: „Doświadczenia polskich mistyczek XX wieku wskazują na niezbywalną rolę Maryi w kształtowaniu ich duchowości”. Zadanie badawcze opisuje jako „zestawienie płaszczyzny mariologicznej z płaszczyzną mistyczną, a więc drogi maryjnej z drogą zjednoczenia z Bogiem”. Celem tak zarysowanego zadania badawczego jest „ukazanie perspektywy mariologicznej mistyki”. Osiągnięcie tego celu byłoby wypełnieniem luki badawczej, co może stanowić oryginalny wkład zarówno do teologii duchowości, jak i mariologii.

2.1. Mocne strony rozprawy

Dr Kaczmarek w sposób oryginalny przedstawił dwustronną zależność mistyki i mariologii. Aby ukazać zależność mistyki od mariologii, ukazał Maryję jako mistyczkę. Nie zreferował jedynie dotychczasowego stanu badań, lecz wyprowadził znany tytuł „Rosa mystica” z dogmatów maryjnych: Bożego macierzyństwa, dziewictwa i niepokalanego poczęcia. Dogmaty te ukazują wprowadzenie Maryi w zbawcze dzieło Syna. Nikt z ludzi nie został tak głęboko wprowadzony w dzieło zbawcze Chrystusa jak Ona; szczytem tej drogi jest obecność pod krzyżem. Przez wiarę Maryja uczestniczy w odkupieńczej śmierci swojego Syna.

Angażując się w to dzieło, Matka Pana staje się równocześnie Oblubienicą Pana poprzez zjednoczenie swojej duszy z Nim. Maryja jako mistyczka jest jakby „matrycą”, którą Autor przykłada do mistycznych doświadczeń wybranych kobiet. W tych doświadczeniach obecna jest Maryja; jawi się jako Matka Boża, Dziewica i Niepokalana oraz Ta, która współcierpi z Jezusem. Obecność Maryi w doświadczeniach mistyczek ubogaca teologię mistyki. Mistyka nie jest „techniką przeżyć nadzwyczajnych”, lecz dojrzwaniem do takiej dyspozycyjności wobec łaski, jaka objawia się w Jej „fiat”. Ono inauguruje drogę Maryi do zjednoczenia z Chrystusem. W to zjednoczenie Maryja wprowadza innych: jest przewodniczką na szczyt mistyki, którym są zaślubiny duszy z Chrystusem. Na tej drodze polskie mistyczki spotykają Maryję w tajemnicy Jej bycia Niepokalaną Dziewicą i Matką, która – pomimo przywilejów łaski – nie była wolna od udziału w wydarzeniu krzyża. Była uczennicą Pana, która wzięła swój krzyż i naśladowała Go: „Jeśli kto chce pójść za Mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie krzyż swój i niech Mnie naśladowuje” (Mt 16,24; por. Mk 8,34; Łk 9,23).

Z drugiej strony mistyka może być źródłem inspiracji dla mariologii. Ukazuje to Habilitant, pisząc o związku Maryi z kapłaństwem. Choć nie otrzymała kapłańskiej władzy konsekracji chleba i wina, to jednak formuła konsekracji była formułą Jej życia. Wydawała swoje życie dla Chrystusa aż po krzyż, który objawia Chrystusa jako „sacerdos et hostia”. Autor słusznie zwraca uwagę na kompasyjny wymiar mariologii, na który wskazuje tytuł „Matka Boża Bolesna”. Mariologia więc traktuje o kompasyjności Maryi (compassio), czyli o jej współcierpieniu z Chrystusem pod krzyżem, rozumianym jako szczególna forma współuczestnictwa w ofierze Syna. Sama zaś mariologia jako dyscyplina teologiczna nie może cierpieć, na co zdaje się wskazywać sformułowanie ze s. 158: „Ofiarniczy wymiar mariologii”. W języku teologicznym „wymiar ofiarniczy” odnosi się zwykle do: Eucharystii, życia chrześcijańskiego, duchowości, udziału Maryi w ofierze Chrystusa, a nie do samej dyscypliny naukowej jako takiej.

Podsumowując: poprzez ukazanie – na bazie świadectw polskich mistyczek – dwustronnej zależności mistyki i mariologii Habilitant wypełnił lukę badawczą, wnosząc wkład do nauk teologicznych. Wychodząc od przeżyć mistyczek, dochodzi do nowych interpretacji doktrynalnych o charakterze przyczynkarskim zarówno dla mistyki, jak i mariologii. Do wymienionych osiągnięć w warstwie merytorycznej przyczynia się wysoki poziom formalny dysertacji. We *Wstępie* Habilitant jasno stawia cel pracy i tezę badawczą oraz dobiera odpowiednią metodę, którą określa jako opisową, biograficzną i komparatystyczną. Język rozprawy jest precyzyjny i logiczny. Ważnym osiągnięciem jest także umiejętność przełożenia języka mistyczek na język teologii, co stanowi zadanie bardzo trudne. Język mistyki wyrasta

bowiem z doświadczenia, posługuje się obrazem, metaforą, paradoksem, antytezą, niekiedy formą poetycką i raczej „wskazuje” niż definiuje. Z kolei język teologii ma charakter pojęciowy, operuje terminami zdefiniowanymi, buduje twierdzenia i systemy doktrynalne, dąży do ścisłości, niesprzeczności i logicznego porządku wypowiedzi. Habilitantowi udało się w znacznym stopniu przełożyć wyrażone w języku symboli i obrazów doświadczenie Boga mistyczek na język pojęć teologicznych.

W sumie dzieło dr Kaczmarka jest osiągnięciem naukowym wnoszącym istotny wkład w rozwój mistyki i mariologii. Pojawia się jednak pytanie, czy jest to wkład „znaczący” w rozumieniu wymogów stawianych rozprawom habilitacyjnym.

2.2. Słabe strony rozprawy

Na ocenę „znaczącości” wkładu osiągnięcia naukowego Habilitanta rzutują dostrzegalne słabości dzieła.

Do podstawowych czynności naukowych należy precyzacja pojęć. Habilitant powinien wyraźniej sprecyzować tak kluczowe pojęcia, jak: pobożność, duchowość, mistyka. Trzy wymienione kategorie należą do centralnego słownika teologii chrześcijańskiej, lecz ich zakresy znaczeniowe nierzadko na siebie zachodzą, co prowadzi do nieporozumień. Zamiast rozdziału „Charakterystyka mistyki chrześcijańskiej”, który częściowo wykracza poza zakres pracy określony przez temat, mógł Habilitant dokonać eksplikacji wspomnianych pojęć. W tym względzie mógł wykorzystać naukowe osiągnięcia Marka Chmielewskiego (KUL), który precyzuje te terminy i proponuje m.in. rozróżnienie na „mistologię maryjną” i „mistologię mariologiczną”. Pierwsza oznacza obecność Maryi w doświadczeniu mistycznym, druga – teologiczną refleksję nad tą obecnością. Skoro Habilitant przejął od Chmielewskiego postulat eksploracji bardzo wąskiego obszaru badawczego, sytuującego się na styku teologii duchowości i mariologii, który „mógłby wnieść wiele cennych inspiracji zarówno dla mariologii, jak i dla teologii duchowości” (M. Chmielewski, „Mistyka maryjna. Kwestie metodologiczne”, „Salvatoris Mater” 11(2009) nr 1, s. 21–31), to mógł również przejąć eksplikację pojęć.

Zapowiedziana w tytule „specyfika” pozostawia duży niedosyt. Specyfikę polskiej mistyki kobiecej można było wyraźniej ukazać poprzez zestawienie chociażby z Adrienne von Speyr (1902–1967), w której przeżyciach mistycznych także obecna jest Maryja. Motyw obecności Maryi w przeżyciach mistycznych von Speyr opracowała Mariella Chetcuti w książce „The Marian Dimension in the Writings of Adrienne von Speyr” (Malta 2007). Brak takiego porównania powoduje, że specyfika polskiej mistyki kobiecej XX wieku pozostaje

nieskontrastowana z tradycją europejską, a czytelnik nie zawsze widzi, co jest nowatorskiego właśnie w jej polskim wydaniu. Od rozprawy habilitacyjnej można oczekiwać „wypłynięcia na europejskie wody” mistyki. W przeciwnym razie dzieło to pozostanie bardzo dobrym doktoratem, ale słabą habilitacją. Prawny wymóg „znacznego wkładu” jest w tym względzie wymagający. Zamiast pójść w kierunku klasyki, np. porównać obecność Maryi w przeżyciach polskich mistyczek z wizjami św. Brygidy Szwedzkiej (1303–1373), która w „Revelationes coelestes” opisuje liczne wizje Chrystusa i Maryi, Habilitant idzie w kierunku historyczno-pobożnościowym, przedstawiając szczegółowo historię różańca, nabożeństw majowych, godzinek i innych form pobożności maryjnej. Nie przynosi to nic nowego na poziomie naukowym i raczej spowalnia rytm pracy, niż go wzbogaca.

Niezbywalnym elementem uprawiania nauki jest krytyka naukowa, rozumiana jako analiza i ocena twierdzeń, metod i argumentów z punktu widzenia prawdy, rzetelności metodologicznej i spójności logicznej. Jej celem jest wykrywanie błędów, luk, uproszczeń i nieuprawnionych uogólnień, aby wiedza mogła być korygowana i pogłębiana. Przykładowo, w przypadku Hilarii Głównyńskiej należałoby poddać krytyce takie praktyki, jak spowiedź „za księży” czy rozumienie samej spowiedzi jako aktu pokutnego w zastępstwie innych. Nawet Kościół nowoapostolski, który zna praktykę chrztu i Komunii świętej za innych, nie zna praktyki spowiedzi za innych. Choć niektóre mistyczki: Rozalia Celakówna, Maria Jabłońska, Helena Kowalska, Aniela Salawa były związane z Krakowem i stąd znały ołtarz Wita Stwosza, to jednak w ich przeżyciach mistycznych nie pojawia się wprost motyw Wniebowzięcia Maryi. Tymczasem za ich życia prawda o Wniebowzięciu Maryi przechodziła drogę od tezy teologicznej do dogmatu. Wniebowzięcie Maryi mogłoby stanowić mocne uzasadnienie mariofanii, których doświadczały mistyczki: przeżycia mistyczne są obrazem świata, którego doświadczyła już wniebowzięta Maryja, doskonale zjednoczona z Chrystusem. Doświadczenie mistyczne jest szczytem zjednoczenia z Chrystusem na ziemi, ale ten szczyt jest tylko obrazem pełni tego zjednoczenia w rzeczywistości eschatologicznej. Z perspektywy Wniebowzięcia Maryi można byłoby również krytycznie spojrzeć na wizje polskich mistyczek, co mogłoby pogłębić wymiar eschatologiczny rozprawy.

W sumie słabymi stronami dysertacji dr Kaczmarka są: brak pełnego ukazania zapowiedzianej w tytule specyfiki polskiej mistyki kobiecej oraz zbyt mało rozwinięta krytyka naukowa tej mistyki. Przekonującym argumentem za „znaczącością” wkładu rozprawy do nauk teologicznych byłby dodatkowy rozdział, uzupełniający te braki. W pewnej mierze rolę takiego rozdziału przejmuje „Zakończenie”, zestawiające wyniki badań. Pokazują one, że dr Kaczmarek wypełnił postulat profesora Chmielewskiego, dokonując eksploracji bardzo

wąskiego obszaru badawczego sytuującego się na styku teologii duchowości i mariologii, wnosząc nie tylko wiele cennych inspiracji zarówno dla mariologii, jak i dla teologii duchowości, lecz także twórczo rozwijając te inspiracje. Co prawda, nie ukazał on specyfiki polskiej mistyki kobiecej poprzez skontrastowanie jej z europejską mistyką kobiecą, jednak przekonująco ukazał polski kontekst tej mistyki, który rzutuje na jej specyfikę.

Pomimo słabych stron pracy, zestawione w „Zakończeniu” wyniki badań są argumentem za „znaczącością” wkładu osiągnięcia naukowego dr Kaczmarka do nauk teologicznych. „Niewybaczalnym grzechem” dysertacji pozostaje natomiast brak podziału bibliografii, co koryguje się już na poziomie prac magisterskich. Wystarczyłby prosty podział na: źródła, opracowania i literaturę pomocniczą. W krytyce literatury należałoby się również odnieść do doktoratu Krystiana Strycharskiego „Mistyka maryjna w życiu wybranych stygmatyczek XIX i XX wieku”, napisanego pod kierunkiem dr. hab. Grzegorza Bartosika, prof. UKSW, w Katedrze Mariologii tej samej Uczelni, która prowadzi postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Kaczmarkowi.

3. Ocena całokształtu dorobku naukowego

Dr Kaczmarek, obok głównego osiągnięcia naukowego „Specyfika polskiej mistyki kobiecej XX wieku w perspektywie maryjnej i mariologicznej”, zgromadził obfity ilościowo i wartościowy jakościowo dorobek naukowy, wykazujący tendencję do umiędzynarodowienia.

Na dorobek ten składają się dwie monografie: „Czy Bóg ukrył się w sylogizmie? Awerroesa wiedza o Bogu a jej źródła” oraz „Matka Boża a dialog z islamem” (Warszawa 2021).

Pełny tytuł pierwszej monografii wskazuje na bezpośrednią tożsamość z tytułem dysertacji doktorskiej. Książka jest rozwiniętą, stylistycznie dopracowaną publikacją rozprawy doktorskiej, a nie całkowicie nowym ujęciem tematu. Opublikowane badania są jednak rozszerzane i pogłębiane w artykułach o tematyce filozoficznej. W tekstach poświęconych Awerroesowi („Czy Awerroes był awerroistą?”, „Kontrowersje wokół osoby i filozofii Awerroesa”) Autor podejmuje szczegółowe analizy historyczno-doktrynalne, w których koryguje uproszczone interpretacje awerroizmu (kwestie wolnej woli, śmiertelności duszy, teorii „dwóch prawd”). Są to wyspecjalizowane studia problemowe, a nie prosta kompilacja materiału z rozprawy doktorskiej. W innych tekstach (np. o neoplatońskich wątkach w filozofii islamu, o relacji transcendencji i immanencji Boga, o człowieku wobec sacrum i drodze do transcendencji) widać rozwijanie szerokiego warsztatu metafizyczno-religioznawczego, a nie tylko odtwarzanie doktoratu. Autor aplikuje wypracowane w doktoracie kompetencje do nowych pól badawczych. Doktorat daje im aparat pojęciowy i zaplecze źródłowe, które

wykorzystuje do analizy kolejnych zagadnień: neoplatonizm w islamie, antropologia, relacja rozumu i Objawienia. Publikacje filozoficzne są więc kontynuacją i rozwinięciem drogi wytyczonej w doktoracie – poszerzają zakres materiału i pogłębiają szczegółowe kwestie, zamiast powtarzać jedynie tezy dysertacji.

Druga monografia „Matka Boża a dialog z islamem” wpisuje się w nurt badań nad miejscem maryjności w relacjach chrześcijańsko-muzułmańskich, stanowiąc próbę systematycznego ujęcia tej problematyki. Autor najpierw przedstawia biblijne i koraniczne świadectwa dotyczące Maryi, ukazując zarówno zbieżności, jak i różnice w chrześcijańskim oraz muzułmańskim sposobie mówienia o Matce Jezusa. Następnie analizuje rozwój mariologii katolickiej w kontekście dialogu międzyreligijnego, zwracając uwagę na dokumenty Magisterium oraz współczesną literaturę teologiczną poświęconą islamowi. W dalszych partiach książki Kandydat omawia wybrane przykłady obecności Maryi w pobożności muzułmańskiej i w praktyce spotkań chrześcijańsko-muzułmańskich, wskazując na potencjał maryjnego „mostu” dla pogłębienia wzajemnego zrozumienia. Całość zamyka refleksja syntetyczna, w której Autor formułuje propozycje dalszych kierunków dialogu opartego na osobie Maryi, co czyni z tej monografii istotny głos w rozwijającej się dziedzinie mariologii dialogicznej. Książka stanowi przykład dojrzałej refleksji łączącej mariologię z teologią religii, a jej wartość potwierdza fakt, że została zauważona w literaturze przedmiotu i omówiona m.in. na łamach czasopisma „Studia Loviciensia” (recenzja Justyny Grzyb, „Studia Loviciensia” 24(2022), s. 227–230). Kontynuacją monografii jest jedenasty artykuł Habilitanta. Przykładowo w artykule „Benedykta XVI zmaganiu o dialog z islamem” Autor analizuje ramy, warunki i trudności dialogu w świetle magisterium papieskiego, nie ograniczając się tylko do wątków maryjnych lecz podnosząc kwestie rozumności wiary, wolności religijnej, przemocy oraz kultury dialogu. Studium „Czy chrześcijanie i muzułmanie są ludami Księgi?” dotyczy tożsamości religijnej stron dialogu oraz roli tekstu świętego jako podstawy spotkania. Opracowanie „Koncepcja człowieka w islamie a perspektywa dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego” przesuwa uwagę ku antropologii, pytając, jakie wizje człowieka sprzyjają, a jakie utrudniają dialog. Chociaż dr Kaczmarek traktuje w monografii Maryję jako punkt styczny dialogu chrześcijańsko-muzułmańskiego, jego późniejsze artykuły eksplorują także problematykę statusu objawienia, racjonalności i przemocy w religii, antropologii oraz papieskich koncepcji dialogu, przez co poszerzają panoramę refleksji nad dialogiem.

Dorobek naukowy Habilitanta wskazuje również na otwarcie nowych pól badawczych. Jednym z nich jest powiązanie z mariologią mistyka. Artykuł o maryjnym rysie duchowości

Wandy Boniszewskiej oraz studium o niekatolickich teoriach przeżycia mistycznego wprowadzają go w obszar badań nad doświadczeniem mistycznym, w którym powstaje główne osiągnięcie naukowe Habilitanta.

Dr Kaczmarek publikuje przede wszystkim w czasopismach z listy ministerialnej, w tym także w tytułach wysoko punktowanych. Nie chodzi mu jednak o „pogoń za punktami”, lecz o rzetelne, przyczynkarskie studia, których wartość mierzy się wkładem w rozwój nauki, a nie wyłącznie parametrami ewaluacyjnymi. Jego rzetelne studia znajdują się także w czasopismach nisko punktowanych.

Wśród publikacji Habilitanta znajduje się niewielka liczba tekstów w języku angielskim. Jego dorobek naukowy wskazuje raczej na początek procesu umiędzynarodowienia badań niż na ich już ugruntowaną obecność w międzynarodowym obiegu naukowym. Do tego obiegu weszła jednak publikacja Habilitanta w „Collectanea Theologica”, czasopiśmie indeksowanym w bazie Scopus. Proces umiędzynarodowienia dorobku naukowego Habilitanta znajduje swój wyraz również w odbytym stażu naukowym na Wydziale Teologii Rzymskokatolickiej świętych Cyryla i Metodego Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie (02–06.2025), który poszerzył jego horyzonty badawcze i umożliwił nawiązanie kontaktów międzynarodowych. Jako redaktor „Studia Loviciensia” pozostaje otwarty na współpracę międzynarodową, o czym świadczy tom 21 (2019), zawierający teksty autorów z Japonii, Filipin, Kazachstanu, Niemiec i Kanady. Pobyt w Kibeho w Rwandzie zaowocował artykułem „Przesłanie Matki Słowa z Kibeho” i dlatego można go uznać za rodzaj „Studienreise”, czyli wyjazdu w celach naukowych połączonego z programem merytorycznym (wykłady, seminaria, wizyty studyjne), którego celem jest zdobywanie wiedzy w terenie (np. objazd miejsc historycznych, pastoralnych, archeologicznych). Natomiast wyjazdy do Libanu, Indii, Islandii czy Anglii należy zaliczyć do wycieczek o charakterze turystycznym. Od 2024 roku jego zaangażowanie w działalność międzynarodowego stowarzyszenia Rural Theology Association (RTA) sprzyja wymianie doświadczeń oraz pogłębionej refleksji nad teologią w kontekście wiejskim. Wszystkie te działania należy postrzegać jako początkowe kroki na drodze umiędzynarodowienia dorobku naukowego. Jedną z przyczyn ograniczonej obecności w obiegu międzynarodowym jest zbyt małe dzielenie się osiągnięciami naukowymi na konferencjach krajowych i zagranicznych. Choć dr Kaczmarek podejmował się organizacji wydarzeń naukowych, nie uczestniczył w nich czynnie jako prelegent, co należy uznać za pewien niedostatek jego aktywności naukowej. Brakuje „wypłynięcia na głębię” krajowego i międzynarodowego życia naukowego, a skarb jego dorobku pozostaje w znacznym stopniu ukryty w regionalizmie. Jedną z platform dla aktywnego uczestnictwa w krajowych, a niekiedy

także międzynarodowych konferencjach naukowych, mogłoby być dla Habilitanta Polskie Towarzystwo Mariologiczne.

W sumie publikacje dr Kaczmarka tworzą – z punktu widzenia wymogów stawianych kandydatom do stopnia doktora habilitowanego – wystarczający dorobek naukowy. W zauważalny sposób modyfikują dotychczasowy stan wiedzy, a nie tylko go porządkują. Dorobek ten jest nie tylko ilościowo obfity, lecz także jakościowo wyraźnie rozwojowy w tym fragmencie dyscypliny, w którym Habilitant się porusza, co pozwala dostrzec w nim znamiona „znakomitości”. Do ideału «znakomitości» brakuje jednak temu dorobkowi realnej obecności w obiegu polskiej i międzynarodowej teologii, gdyż pozostaje on w minimalnym stopniu rozpoznany i niemal nieobecny w cytowaniach.

4. Aktywność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

Dr Kaczmarek rozwija działalność dydaktyczną przede wszystkim w obszarze filozofii i teologii systematycznej, prowadząc zajęcia na Akademii Katolickiej w Warszawie. Ważną dziedzinę jego pracy stanowi działalność organizacyjna w środowisku naukowym Łowicza. Pełniąc funkcje na Akademii Katolickiej w Warszawie, współorganizuje życie naukowe tej instytucji. Jako organizator i współorganizator konferencji naukowych inicjuje spotkania poświęcone aktualnym zagadnieniom teologii oraz filozofii, gromadząc przedstawicieli różnych ośrodków akademickich. Szczególnie ważny jest jego wkład w tworzenie i konsolidowanie środowiska naukowego w Łowiczu – zarówno poprzez redagowanie teologicznego periodyku „Studia Loviciensia”, jak i systematyczne animowanie debat oraz sesji naukowych. Istotnym aspektem aktywności dr Kaczmarka jest popularyzacja teologii i duchowości katolickiej w szerszym kręgu odbiorców. Publikując teksty także o charakterze popularyzatorskim, łączy wymogi warsztatu akademickiego z troską o przystępny przekaz.

W sumie Habilitant ma znaczące zasługi dla nauki w zakresie aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej. Zasługi te wzmacniają argumentację za znamionami „znakomitości” jego dorobku naukowego, pomimo zasygnalizowanych słabszych stron tego dorobku.

WNIOSEK KOŃCOWY

Mając na uwadze przedstawioną wyżej ocenę głównego osiągnięcia naukowego, całokształtu dorobku naukowego, a także aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej dr Piotra Kaczmarka, stwierdzam, że spełnia on ustawowe kryteria nadania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki teologiczne. Główne osiągnięcie

habilitacyjne „Specyfika polskiej mistyki kobiecej XX wieku w perspektywie maryjnej i mariologicznej” stanowi oryginalne i merytorycznie doniosłe opracowanie, wnoszące znaczący wkład w rozwój teologii duchowości i mariologii, choć nie jest wolne od wskazanych wyżej braków i niedostatków. Zarówno to dzieło, jak i pozostały dorobek naukowy noszą znamiona „znakomitości” w tym sensie, że stanowią realny wkład w rozwój nauk teologicznych, a nie jedynie porządkowanie dotychczasowego stanu wiedzy. Na tej podstawie wnioskuję o nadanie ks. dr. Piotrowi Kaczmarkowi stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki teologiczne.

Wrocław 25.03.2026

prof. dr hab. Bogdan Ferdek
Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu